

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12) «Податки на прибуток». URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_012 (дата звернення: 25.04.2021).

5. Тредіт В. Є. Податковий облік податку на прибуток підприємств за новими правилами. *Агросвіт*. 2015. № 8. С. 41-45.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ В ТОРГІВЛІ

*Долішня Т.І., канд. екон. наук, доцент
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу*

У сьогоднішніх складних економічних умовах питання вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення повинно бути першочерговим завданням для суб'єктів підприємництва. Адже якісна облікова та аналітична інформація є надійним підґрунтям для прийняття ефективних управлінських рішень на різних рівнях управління з метою забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Метою дослідження є виокреслення обліково-аналітичних особливостей в торгівлі зумовлених видом діяльності, організаційно-правової форми та іншими чинниками.

Господарсько-торговельною є діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг [1].

Торговельна діяльність здійснюється у формах оптової та роздрібної торгівлі, а також у торговельно-виробничій сфері (громадське харчування) [2]. Кожній із яких притаманні певні особливості.

Особливості торговельної діяльності, безумовно, обумовлюють обліково-аналітичні особливості в торгівлі (таблиця 1).

Таблиця 1

Відображення впливу особливостей торговельної діяльності
на обліково-аналітичне забезпечення суб'єктів
підприємництва

Особливості торговельної діяльності	Характеристика впливу
1. Торговельна діяльність не передбачає процесу виробництва товарів (за винятком громадського харчування)	У результаті основним об'єктом обліку є витрати на рух товару від виробника до споживача. Витрати торговельних підприємств становлять витрати обігу, що не включаються до вартості товарів, належать до витрат звітного періоду, обліковуються на відповідних рахунках адміністративних витрат, витрат на збут і інших операційних витрат та списують на фінансовий результат у періоді їх виникнення.
2. Застосування реєстраторів розрахункових операцій (РРО) та програмних реєстраторів розрахункових операцій (ПРРО)	Використання РРО та ПРРО спрощує ведення розрахункових операцій та забезпечує прозорість податкових розрахунків.
3. Оптову та роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами, а також паливом можуть здійснювати суб'єкти господарювання всіх форм власності за наявності ліцензій	Для обліку ліцензій використовують субрахунок 127 «Інші нематеріальні активи». Облік ліцензій ведеться за кожною ліцензією окремо.
4. Надходження та вибуття товару	<i>Оптова торгівля.</i> Інформацію про облік руху та наявності товарних запасів акумулюють на субрахунку 281 «Товари на складах», де обліковують їх за первісною(купівельною) вартістю. Використовують такі методи оцінки вибуття: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО). Торгову націнку визначають окремо для кож-

	<p>ної групи або партії товару і оформляють відповідним наказом керівника.</p> <p>Рівень торгової націнки встановлюють у відсотках до облікової (первісної) вартості товару або ж у твердій сумі. Окремим наказом (розпорядженням) може бути затверджена ціна реалізації товару з урахуванням націнки.</p> <p>На підприємствах оптової торгівлі використовують такі способи зберігання й обліку товарів: партійний і сортовий.</p> <p><i>Роздрібна торгівля.</i> Інформацію про облік руху та наявності товарних запасів акумулюють на субрахунку 282 «Товари в торгівлі».</p> <p>Облік товарів ведеться за цінами продажу (за винятком окремих цінних товарів: ювелірних виробів, автомобілів тощо), де обліковують їх за первісною (купівельною) вартістю. Кількісно-вартісний облік ведуть за товарами, що потребують особливого контролю.</p> <p>Зважаючи на значну та змінну номенклатуру товарів підприємства роздрібно́ї торгівлі здійснюють оцінку за цінами продажу, що ґрунтується на застосуванні середнього відсотка торговельної націнки.</p> <p>Облік торговельних націнок ведуть на субрахунку 285 «Торгова націнка». Списання суми торгової націнки на реалізовані товари відображається за дебетом субрахунка 285 «Торгова націнка» та кредитом субрахунка 282 «Товари в торгівлі» або способом «червоне сторно» зворотною кореспонденцією цих двох рахунків.</p> <p>Собівартість реалізованих товарів визначають як різницю між продажною вартістю товарів і сумою торговельної націнки на такі товари.</p> <p>У балансі торговельного підприємства залишок товарів відображають за собівартістю придбання (без суми торгової націнки) з урахуванням транспортно-заготівельних витрат, тому сальдо рахунка 28 «Товари» показують згорнутим.</p>
--	---

Джерело: сформовано автором на основі джерел [1-11].

Наступним важливим чинником, що обумовлює обліково-аналітичні особливості в торгівлі є організаційно-правова форма ведення підприємницької діяльності.

В Україні суб'єкти підприємництва можуть здійснювати підприємницьку діяльність як фізичні особи-підприємці або як юридичні особи.

Залежно від відповідності певним критеріям [1, 9] це можуть бути суб'єкти мікропідприємства, малого, середнього та великого підприємства.

Всі суб'єкти господарювання зобов'язані вести облік господарських операцій. Обов'язок ведення бухгалтерського обліку та складання звітності закріплено ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9]. Порядок ведення бухгалтерського обліку та складання звітності залежить від розміру підприємств.

Суб'єкти підприємництва можуть самостійно вибрати систему оподаткування або спрощену або загальну, зважаючи на переваги та недоліки кожної із них.

Розуміння та врахування суб'єктами підприємництва впливу особливостей торговельної діяльності, організаційно-правової форми ведення підприємницької, системи оподаткування на систему обліково-аналітичного забезпечення є передумовою їх успішної діяльності та розвитку.

Зважаючи на вищевикладене, предметом подальших досліджень повинно стати більш поглиблене вивчення чинників, які обумовлюють обліково-аналітичні особливості в торгівлі з метою формування якісної системи обліково-аналітичного забезпечення управління розвитком підприємства.

Перелік посилань:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 13.04.2021).

2. Левченко О. П. Концепція організації обліку в оптово-роздрібному торговельному підприємстві. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 26. С. 378–384. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/26_2018_ukr/60.pdf (дата звернення: 10.04.2021).

3. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг : Закон України від 06.07.1995 р. № 265/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.03.2021).

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 16.03.2021).

5. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 19.12.1995 р. № 481/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.03.2021).

6. Медвідь І. Б., Долішня Т. І. Окремі аспекти ліцензування: нормативно-правова база, облік ліцензій. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 1. С. 57–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_1_13 (дата звернення: 10.03.2021).

7. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення: 16.03.2021).

8. Скрипник М. Є., Шум'як Г. В. Особливості обліку в оптовій торгівлі. *Науковий огляд*. 2017. № 11 (43). С. 1–10. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1389> (дата звернення: 07.04.2021).

9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XI. URL: <http://search.ligazakon.ua> (дата звернення: 08.04.2021).

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 16.03.2021).

11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://search.ligazakon.ua> (дата звернення: 13.04.2021).